

Maksa Zsolt
2017/18 I. félévi munkabeszámoló

PhD munka témája: *Nagyentrópiás ötvözeteken alapuló kompozitok előállítása és vizsgálata*
Anyagtudomány doktori program

Bevezetés

A WC, illetve TiC alapú kompozit anyagokat már a XX. század közepe óta használták Co kötőanyaggal, azonban a belélegezhető Co por komoly egészségügyi kockázata miatt, a legtöbb országban tiltólistán szerepel.

A nagyentrópiás ötvözetek (HEA-k) tulajdonságainak tervezhetőségét kihasználva olyan összetételek meghatározását tűztem célul, amelyek alkalmasak lehetnek a Co kiváltására a vágó-forgácsoló szerszámok készítésénél ismert kompozit anyagokban. Az ilyen anyagok magas hőmérsékleten is megőrzik szilárdságukat. A felhasználhatóság szempontjából egy releváns követelmény, hogy minél magasabb hőmérsékletekig megtartsa szívósságát a kötőanyagként használt HEA. Ezen igény teljesítésére az eddigiekhez képest új -ikresedést mutató- ötvözeteket készítettem, melyek alkalmazása a kompozitok készítésénél, illetve a kapott tulajdonságok vizsgálata a PhD munkám során történik.

Az aktuális félévben elvégzett kutatások

Az aktuális félévi munkám során olyan többfázisú (FCC + HCP) szerkezeteket próbáltunk előállítani, melyek az alacsony rétegződési-hiba energia miatt ikresedésre hajlamosak, így szívós, és jó kötőanyagként viselkednek a plasztikus deformáció során. A HEA-k esetén tapasztalt ikresedés indukálta plaszticitás (TWIP) jelenség kihasználása a célunk. Ennek érdekében a következő kétfázisú (FCC/BCC + HCP) ötvözeteket készítettem az MTA Wigner intézetében:

Ni₂₀Fe₂₀Mn₂₀Cr₂₀Al₂₀,

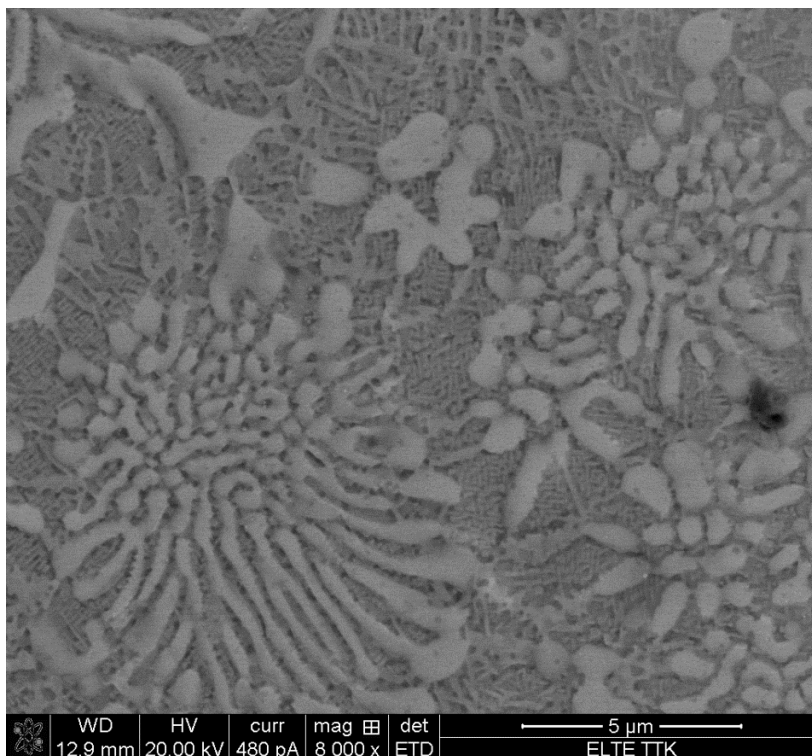
Ni₂₅Co₂₅Fe₂₅Nb_{12.5}Ti_{12.5},

Ni₂₅Fe₂₅Mn₁₅Cr₁₀Nb₅Ti₅Al₁₅.

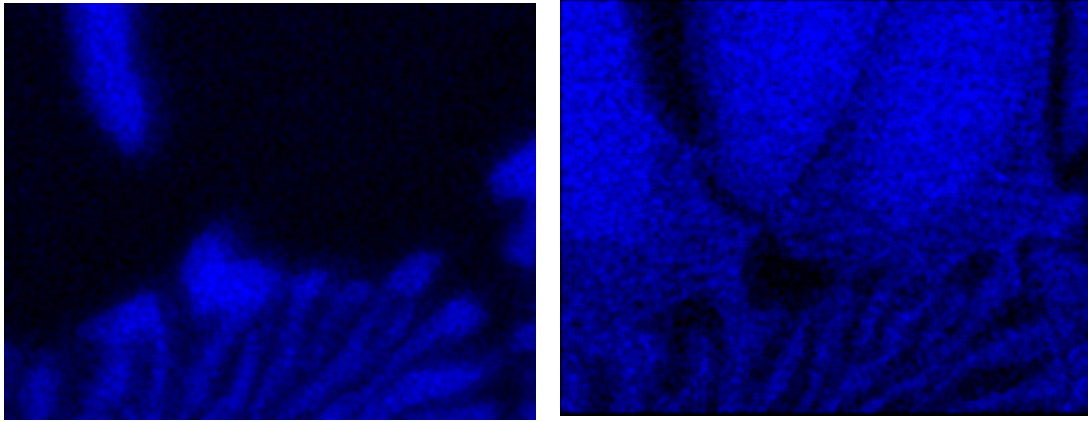
A Ni₂₅Co₂₅Fe₂₅Nb_{12.5}Ti_{12.5} és a Ni₂₅Fe₂₅Mn₁₅Cr₁₀Nb₅Ti₅Al₁₅ összetételű ötvözetek Nb-ot is tartalmaznak. Ezzel a kompozit másik fázisához - a NbC kemény

összetevőhöz - való jobb kötődést, nedvesítést szeretnénk elősegíteni. Ezen ötvözetek porrá őrlése, kompozittá keverése, préselése és szinterelése történt meg. Sikeresen megvalósítottuk a szinterelődés folyamatának in-situ nyomonkövetését a térfogat változásának mérésével a hőmérséklet függvényében az ELTE Seteam DTA-kaloriméterében. Ez azért előnyös, mert ezzel az eszközzel az egyes ragasztó HEA-k olvadáspontjait is meg tudjuk határozni. Az olvadáspont ismerete (lehetőleg ugyanabban a mérési elrendezésben) azért fontos, mert a szinterelés folyadék fázisban történik, ahol a kötőanyagként használt (binder) HEA teljesen olvadt állapotban van, egyébként a kompozit porozitása túl nagy marad. Ez kulcsfontosságú paraméter az anyag stabilitása szempontjából.

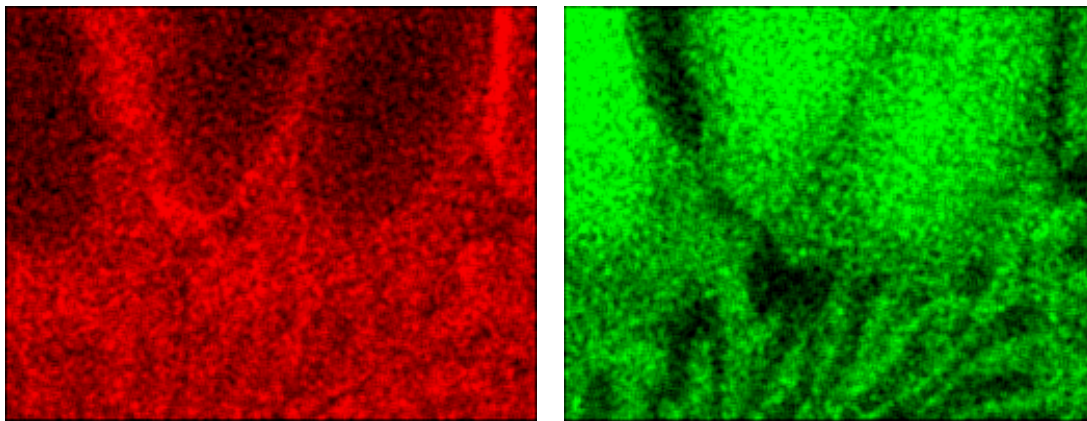
A legjobb porozitási és mechanikai tulajdonságokat mutató Ni₂₅Fe₂₅Mn₁₅Cr₁₀Nb₅Ti₅Al₁₅ ötvözetet részletesebben is vizsgáltuk, vizsgáljuk, pásztázó elektronmikroszkópia (SEM), energia diszperzív röntgen (EDX) és visszaszórt-elektron diffrakció (EBSD) módszerekkel. Az így kapott elem- és fázistérképből kiderült, hogy az ötvözet valóban kétfázisú (BCC + HCP), ami megfelel az elméleti szimulációs módszerrel jóslott kétfázisú várákosoknak. Ezt az eredményt XRD vonalprofil analízissel is megerősítettük.

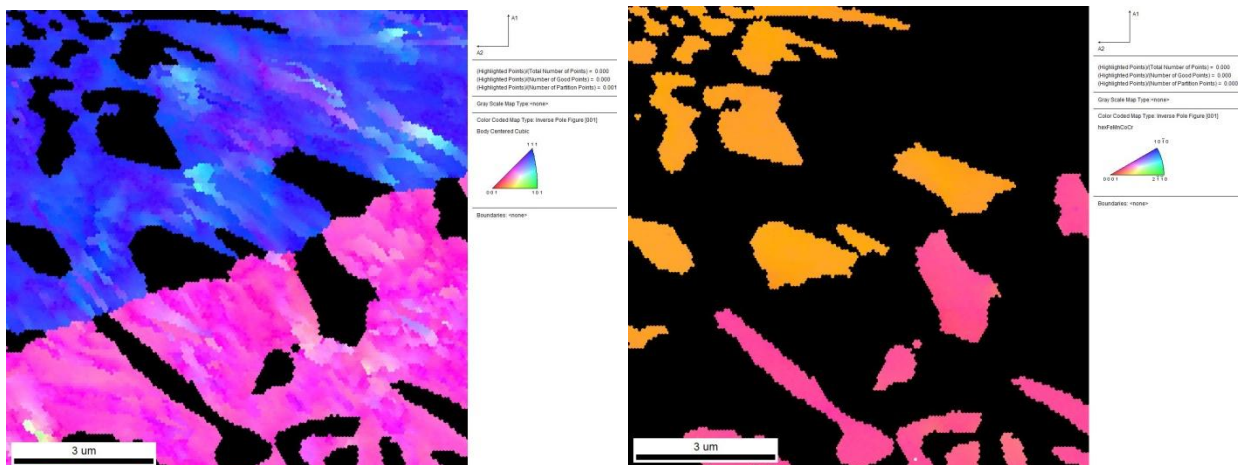
A Ni₂₅Fe₂₅Mn₁₅Cr₁₀Nb₅Ti₅Al₁₅ összetételű ragasztó HEA SEM képe. Jól láthatók a különböző fázisok.

A Ni₂₅Fe₂₅Mn₁₅Cr₁₀Nb₅Ti₅Al₁₅ összetételű HEA ötvözet Nb és Ni eloszlása, EDX elem térképen.

A Ni₂₅Fe₂₅Mn₁₅Cr₁₀Nb₅Ti₅Al₁₅ összetételű HEA ötvözet Fe és Al eloszlása, EDX elem térképen.

BCC (balra) és HCP (jobbra) fázisok (EBSD) térképen.

Az előzetes eredmények a kompozit magas hőmérsékleti viselkedése szempontjából kedvezőnek tekinthetők. Egyrészt a ragasztó HEA magas olvadáspontja, másrészt kétfázisú

tulajdonsága miatt mechanikailag szívós, nehezen törő, nagy kopásállóságú szerszám alapanyagának bizonyul az általunk vizsgált (Ni₂₅Fe₂₅Mn₁₅Cr₁₀Nb₅Ti₅Al₁₅) 20% + NbC 80% (m/m %) összetételű kompozit.

A TWIP (ikresedés indukálta plaszticitás) vizsgálatát közösen végezzük a KTH Stockholm egyetem egyik kutatócsoportjával, ahol az elméleti szimulációs DFT/EMTO-CPA kutatások folynak professzor Vitos Levente vezetésével. Az MTA Wigner–FK biztosítja a minták előállítását és a vizsgálati háttérrel Dr. Varga Lajos Károly irányításával. Az ELTE Anyagfizikai tanszék részéről Dr. Nguyen Quang Chinh, Kovács Alajos és Vida Ádám vesznek még részt a kutatásban.

Publikálási tevékenység

- 1) Előkészületben van egy cikk kézírata. Címe: HIGH-ENTROPY ALLOY AS BINDER PHASE IN HARD COMPOSITES. Várható benyújtás: 2018 február.
- 2) Á. Vida, D. Molnár, S. Huang, Zs. Maksa, N. Q. Chinh, L. K. Varga, L. Vitos: Evolution of the phase structure after different heat treatments in NiCoFeCrGa High Entropy Alloy, submitted to Journal of Materials Science (2017).

Tanulmányi tevékenység az aktuális félévben

Diffrakciós módszerek az anyagtudományban I.

Tömbi nanoszerkezetű anyagok

Konferencia részvétel

XI. Seminar for Central European PhD Students in Materials Science,

TU Wien, (2017 november 9-10).

Oktatási tevékenység az aktuális félévben

Klasszikus fizika laborgyakorlat vezetése (4 óra/hét).